

בתורה ששל תורה

פרפראות עה"ת משרלחן ומבאר רבותינו נבג"מ יו"ט ע"י חבורת אברכים דקהילת חסידי סאטמאר בארה"ק

כס"ד

7:10	הדלה"נ
9:02	מוצש"ק
4:26	עלות השחר
5:38	נץ החמה
8:15	סווק"ש א'
9:11	סווק"ש ב'
10:22	סוורת
12:44	חצות

מה שאמרו חז"ל לעולם ירגיז אדם יצר טוב על היצר הרע נצחו וטב אם לא יעסוק בתורה נצחו מוטב ואם לא יקרא ק"ש נצחו מוטב אם לא יזכיר לו יום המיתה וקשה דאם יום המיתה הוא התכלית הול"ל מיד יזכיר לו יום המיתה, אמנם המעלה הטובה באדם הוא שיתדבק בתורת חיים ואם אכן הוא היצה"ר נימוח ואמרו ז"ל בראתי יצה"ר בראתי תורה תכלית, ואם כח יצור גדול עד כדי כך שלא יוכל לשבור בתורה וק"ש אז מוכרח הוא להרגיז היצה"ר בעצבות ושכרון גופו של האדם וזו הוא מידה גרועה, ועפ"י יש לומר כי בשעה שבאו גודל ההתגברות כח היצר עד שעלתה בידו להחטיא נשיא שבא מירא של היו בוכים וקוראים את שמע כדי להתגבר עליו ע"י דבקות הבורא.

וירא בלק וגו'. פתח הרב ר' בעריש מביאלע זצ"ל, בלק ובלעם היו שני פועלי רע במעשה ובדיבור בלק במעשה בקסמים כמו שכתוב וקסמים בידם ובלעם בנחשים ואין כחו אלא בפיו, וקדושת הש"ק שהוא בדיבור ובמעשה זכור ושמו, זכור בפה ושמו במעשה, הם הם מבטלים הדיבור והמעשה בסט"א, שבת נקרא שבת מלכתא, ומלכות הוא פה, ולכן צריך לשמור את הפה להיות בקדושה שלא יצא מפי ר"ק דברים קדושים ומה גם שלא לשוח בדברים בטלים מהבלי העולם וזהו דברי החרוז נעביד להון כתרין במילין יקירין בשבעין עטורין דעל גבי חמשין כי המילין יקירין דשבת הם שבעין עטורין דעל גבי חמשין היינו שעולין עד הכתר ולמעלה מהדעת וזהו כוונת נעביד להון כתרין והוא מאמר הנביא זכר נא מה יעץ עליך בלק זכר מואב, ומה ענה אותו בלעם בן בעור וגו' היינו זכר נא הוא מרמו על ש"ק במצות זכור בפה ולשמור את הש"ק בדברים שהוא יבטל את עצת בלעם בקסמיו ומה ענה אותו בלעם הם הנחשים של בלעם המרוזמים במלת ענה:

ניצוצות

יהודי, אפילו בלגיה קלה, אומר מלים המבטאות את האמונה בלה: "שהכל נהיה בדברו"

ביאור הדברים

מספרי דבי רב ספה"ק דברי יואל

מי מעכב את הנביא לארץ ישראל? האם מותר להתגרות עם הרשעים?

עוד אפ"ל דקדוקים הנ"ל, בהקדם דברי המד"ר (פ"ב ס"ו) א"ר אבא בר כהנא זה א' מג' שבדקן הקב"ה ומצא קרון של מי רגלים וכו', וכן בלעם הרשע א"ל הקב"ה מי האנשים האלה עמך, ה' צריך לומר רבש"ע הכל גלוי וידוע לפניך, ואין כל דבר נעלם ממך, ולי אתה שואל, אלא א"ל בלק בן צפור מלך מואב שלח אלי, אמר הקב"ה הואיל וכך אתה מדבר לא תאור את העם, וצ"ב דמשמע דלולי זה ה' נותן לו רשות לקלל את ישראל ח"ו אתמהא, (ב) גם דקדקו המפרשים במאמה"כ ובלק בן צפור מלך מואב בעת ההוא, דאין לו קישור, והר"ל להזכירו אצל וירא בלק וגו'.

ואפ"ל בהקדם מה שהקשה האוהחה"ק (פ' לך) ובעי"ז הקשה הרא"ם ז"ל, עה"פ כי לא שלם עון האמורי עד הגה, דמונח מה שיעון האמורי מעכב הנביא, ובמעשה אשר סדר ד' בתורתו הנביא, יגיד כי עון המרגלים הוא אצל סבב ענבת הדור היוצא ממצרים וכו', וחולת זה אמר ד' להם, שיכנסו

שעה לשר מצרים שטען הללו והלו עובדי ע"ז, אלא אמר אתה דם שונג כמזיד ואונס כרצון, והוא מזה הטעם שראה פנימיות ותוכן לבם הנשבר והנדכה. (שפתי צדק)

וישלח וגו' אל בלעם וגו'. הוצרך להזכיר שם אביו בן בעור, גם להזכיר מקומו פתורה אשר וגו' ארץ בני עמ, להודיעך הריזות שעשה בלק הרשע בשליחות זה, כדי שיבא לידי גמר תיכף ומיד לזה פירש לשלוחים ואמר בן בעור, לבל יתחלף בלעם בבלעם, וכדי שלא יתעכבו לחזר אחריו ציין להם מקומו ואמר פתורה, ולחשש מקום אחר ששמו פתורה, אמר על הנה, והודיעם עוד כי הארץ ההיא, היא ארץ בני עמ, וכלם ידעו אותו, גם ידעו דרך הלך בו, כי לפעמים לא ימצא האיש בביתו, והם יודיעים מקום אשר ימצאוהו שם: (אור החיים הק')

יזל מים מדליו וזרעו במים רבים * ידוע כי הצדיק הוא הממשיך השפעות להעולמות ולזה נקרא דליו שעל ידו בא השפע * וקיימא לן ניצוק חיבור והוא כשר לטבול בו כמו במקוה עצמה מאחר שנוזל מן הדלי אל הבור הוי חיבור לטהרה * והצדיק גם כן הוא כן שהשפע בא אליו ונוזלת ממנו אל מקורה למעלה על ידי דבקותו. והוי גם כן ניצוק והוי חיבור ויכול להמשיך השפעות תמיד בלי הפסק בלי שום פעולה כלל רק בכח צדקותו כנ"ל אך לפעמים צריך לעשות איזה פעולה כדי שלא יהיה למקטרג פתחון פה לקטרג צריך לעשות איזה עובדא מצוה או תורה או תפלה ועל ידם ממשיך השפע ואז נסתם פי המקטרגים מעליו ואין להם שליטה כי בא בכח העובדא ההיא * והפעולה נקרא זריעה שהיא דבר הנראה כמו זריעה שזורעין כדי לפעול שיגדל התבואה אחר כך כן הפעולה היא כדי להמשיך השפע * וזה פירוש הפסוק יזל מים מדליו * פירוש הצדיק רוב דבקותו בלי פעולה יכול להמשיך גם כן השפע הנקרא מים שהם החסדים * אך וזרעו במים רבים רוצה לומר שהפעולה היא בשביל מים רבים הם הקליפות הנקרא מים רבים שלא יקטרגו והבן:

וכסה את עין הארץ. ידוע כי עיקר הקדושה של האדם בשמירת העינים בחי' הראות כמ"ש איה הקדושה היא בעינים הקדושה הוא בעינים לכן צריך שמירה מעולה מאד כי היקף ראייה שמ"י היקף, ר"ל שפוגם בשם י"ה כנודע. וז"ש וכסה אל עין הארץ לשון כסות עינים שראה בלק את בני' ששומרים בחי' הראות. אבל אצל בלעם הרשע כתיב נופל וגלוי עינים, ר"ל זאת הנפילה שלו כי ה' גלוי עינים שלא שמר בחי' הראות כנ"ל:

וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי. ערמב"ן פ' ויחי שכתב אשר לקחתי מיד האמורי בחרי ובקשתי ר"ל יעקב אע"ה עשה פועל דמיני' ברוה"ק יורה חצנים ושלף חרבו בן ארץ האמורי ועי"ז היתה נכבשה לפני בניו כמו שעשה אלישע גבי יהורם בן אחאב נגד ארמיים ע"ש ונראה היינו וירא בלק בחכמה כל אשר עשה ישראל סבא יעקב אע"ה לאמורי בחרי ובקשתי וא"כ אין מזה ראי' לשאר אומות דמה שנכבשו סיחון ועוג ה"י ע"י חרבו וקשתו של ישראל סבא אכל הם אינם צריכים לחוש לזה ומיהו ללחום בפועל ויגר מואב כי רב הוא בטבע ע"כ התחכם לקללם: (תורת משה)

והמה בוכים פתח אוהל מועד ובתרגום יונתן ואיני בכין וקריין את שמע, וי"ל ע"פ מ"ש בפנים יפות על

הן עם לבדד ישכון, באור ליום וא"ו למב"י תקס"ו לפ"ק דבר יגנוב בחולמי דה"פ דאפילו בשעה שנקרא עם שהוא לשון גנאי כמבואר במדרש חטא העם הזה, שחת עמך, עם קשה עורף, מכל מקום לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב. (ישמח משה)

לא הביט און ביעקב וגו', ע"פ מה דאיתא בר"ה חד אמר נושא עון וחד אמר כובד הזניות ושניהם אמת, שלגבי עונות הקב"ה נושא עון שאמר אני גרמתי שבראתי יצה"ר, ולגבי זכויות אע"פ שאיתא אלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול, מ"מ מחשב את המצוה לנו, וזש"ה לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל לתלות החטא בהם כי אם ה' אלקיו עמו שהוא גרים לזה, ותרועת מלך חיבה וריעת מלך במצותיו יתברך בו, זה תולה בו כאילו הם העושין לבדן. (ייטב לב)

לא הביט און ביעקב וגו' הכוונה שאין בהם און, מחמת כי לא ראה עמל בישראל, עמל הגשמי בעניני הפרנסה, וכל זה ע"י שה' אלקיו עמו שהם עמלים בה' ובתורתו, ונפטרו בזה הקלה בזיעת אפין תאכל לחם.

כי הכתני זה שלש רגלים, וברש"י רמזה לו אתה מבקש לעקור אומה החונגת ג' רגלים ולכאורה מדוע נקט דיקא מצוה זו ומה טעם למנוע מקללתו בעבר זה, ואפשר דהנה לא מצינו עולות יחיד חובה, כי אם עולות תמיד בג' רגלים ואפשר הטעם כי אמרו ז"ל דעולה מכפרת על הרהורי הלב וע"כ הצריכה התורה להביא עולה, כדי שלא יבואו למקדש ה' עם מחשבות שאינן טהורות, ואפשר שזה רמזה לו, אתה מבקש לעקור אומה החונגת ג' רגלים, ונזהרים ונשמרים אפי' ממחשבות ומביאים עולה כפרה ומכ"ש שזוהרים במעשה, ולפי שכוונת דרכו היה להכשילם בעצת רעה של זימה. (דברי יואל)

וירא בלק וגו' בלחך השור את ירק השדה. ובמדרש שאמר בלק מה השור מנגח בקרניו אף אל מנגחין בתפילתן שנאמר וקרני ראם קרניו, וי"ל ע"פ הידוע מה שהיה טענת איוב וטענת חבריו, שאיוב טען כמו שהשור הוא המובחר בבהמות והחמור הוא השפל שבמנינים והם הכרחיים לכן ואינם מקבלים שכר אך באנשים כן הקב"ה ברא צדיקים וברא רשעים וכולם מוכרחים לכן מצד בריאותם, וחבריו ענו לו, הקב"ה ברא יצר הרע וכנגדו ברא תורה ותכלין, וי"ל שם שאמר שכל איש ואיש מוכרח למעשיו, ואינו מאמין בענין הבחירה וטוען שהכל הוא ההכרח אין לו התפלל שיעשה ה' שינוי מרצונו ית' וזהו ששלח בלק אל בלעם שישאל מנגחין בתפילתן, שרצה לרמוז שהן אמת שהשור בטבעו בהכרח לנגח כדרכו, אבל להם יש כח התפילה, כי ע"י התורה שהוא תכלין נגד היצה"ר זוכים לבחירה חפשית, וממילא יכולים בני' שפיר לנגח אותנו בתפילתן.

לא הביט און ביעקב וגו'. והכוונה י"ל שישאל אפילו כשעוברים עבירה במזיד אינו בשלימות כי לבם דוח עליהם בשעת מעשה, וזה י"ל לא הביא און ביעקב ולא ראה עמל בישראל, והטעם כי ה' אלקיו עמו ותרועת מלך בו, שגנחו מנגחי מפרח ממ"ה הקב"ה כשנכשל בעבירה, זה כוונת רש"י אפי' מבעיסין וממרים לפניו אינו זמין, היינו ע"י תונם ופנימיות לבם אינו זמין, ומביא ראייה ע"כ, אל מוציאם ממצרים כותעפות ראם לו, שהוציאם משם והעניש את המצרים בחזק יד ולא

באותו הדור עצמו שיצא ממצרים, והלא לא שלם עון אמורי עדיין כמאמרו ית', ותיירץ האוהחה"ק ע"ד אומרים ז"ל, במס' ברכות (דף ז' ע"ב) עה"פ (חבוקוק א') כבלע רשע צדיק ממנו, וכי רשע בולע צדיק, והא כתיב (תהילים ל"ז) ד' לא יעזבונו בידו, וכתיב (משלי י"ב) לא יאונה לצדיק כל און, אלא צדיק ממנו בולע צדיק גמור אינו בולע עכ"ל הגמ', ובאר הוא ז"ל כי אם יהי' הרשע רשע שאינו גמור, ויבא צדיק שרובו זכויות ואינו צדיק גמור, להתגרות בו, אין נח בצדיק לאבדו, כי עדיין יש לרשע להשתתף זכות הנשאר לו בעוה"ז, והרשע יתנוקם מהצדיק, להיות שיש בידו מהתייעוב שאינו צדיק גמור, וז"ל כי להרשע משלמין זכותו בעוה"ז ולהצדיק משלמין חובתו בעוה"ז, זכ"ל אין נח בצדיק לאבדו, אבל כשיהי' צדיק גמור, הגם שישאר לרשע חלק מהטוב, יפקע כליתו, וכן אם יהי' הרשע מוחלט ונגמר דינו למות, בכל עושה ד' שליחות לאבדו, וכל הקודם בו זכה, ואפי' אינו צדיק גמור יכול לאבדו מן העולם, ומעתה בצאת ישראל ממצרים לפני שליחות המרגלים, היו ישראל במדריגת צדיקים גמורים בערך האמורי, וע"כ לא ימנע ביאתם לארץ מטעם כי לא שלם עון האמורי, משא"כ אחר שחטאו במרגלים והקיטו את ד', אז נכנסו בגדר צדיק ממנו בערך האמורי, וע"כ לא יכלו להם מצד כי לא שלם עון האמורי עיי"ש באריכות. וזכה יתבאר הפסוקים וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי, ר"ל ישראל סבא (כמ"ש הח"ס זל"ה הבאנו לעיל עיי"ש) וכ"ז ראה בלק במשקופי דחכמתא, וע"כ לא כתיב ויגר בלק, והוא לא מתיירא, דאין רא"י ממלחמת סיחון ועוג שכבר הוכן להם הניצחון מכחו של יעקב ואביהם, אביהם ויגר מואב, כי המואבים לא ראו כ"ז, ולא ידעו לא הפירכא ולא הדחי' ע"כ נתיירא, ואמה"כ בטעם יראתם כי רב הוא, ור"ל מפני שזכותם רב, ובערך זכותם הגדול יהי' נשלמו עונם של מואבים מיד, וע"כ היו יראים אפי' ממדריגת העם שהם הפשוטים שבישראל, כי השיגו שלגודל מדריגת הדור ההוא. נחשבים כולם לצדיקים גמורים, ובערך צדקתם נשלמו עונם של המואבים, או אפי' עפ"י מ"ל המגלה עמוקות דמשרע"ה נקרא רב, שנא' רב כן אל תוסף וגו', ויראתם הי' מזכותו של משה כי גדול הוא.

ויקץ מואב מפני בני ישראל פרש"י קצו בחייהם, ויתבאר עפ"ימ"ש בספה"ק אגרא דכלה (פ' לך) עה"פ ואת ברית אקים את יצחק, א"ר אבא מכאן למד בן הגבירה ק"ו מכן האמה, כתיב בישמעאל הנה ברכת אבותיו ורובתי אבותו וגו', וק"ו ואת ברית אקים את יצחק עכ"ל המדרש, וכבר הובא בדבריו דברי האגרא דכלה כ"פ, ותו"ד בקיצור דח"ו נשלא יזכו ישראל מצד עצמן, יושעו מנח מידת הק", שניתן לדרוש עפ"י התורה, שמגיע להם חסד וטובה, ק"ו מהצלחת בישמעאל וגדולתו עיי"ש, ואפשר שזה הכוונה ויקץ מואב פרש"י קצו בחייהם מפני בני ישראל, שע"י חייהם יומשך לישראל חסד וטובה בנח הק", ולגודל רשעתם מאסו וקצו בחייהם, שלא רצו שיצמח לישראל טובה ע"י חייהם, וע"כ קראם כאן בני ישראל דבחי' הק"ו מגיע להם, מנח שהם בני הגבירה ובכנות אבותיהם, ולצד זה קצו בחייהם, ע"כ אמר מפני בני ישראל.

ומ"ש עתה ילחכו הקהל את כל סביבותינו, קראם כאן הקהל ור"ל בהצטרף כל אלה הבחינות יחדיו, וזכותו של ישראל סבא וזכותם כי רב הוא, וזכות משה רב"ע, וזכה הק"ו, וז"ש הקהל שיהא כל הבחי' וכל הזכויות, ויכלו לכבוש את כל סביבותינו כל האומות, ומ"ש בלק בן צפור מלך למואב בעת ההוא, אפי' עפ"י מ"ש ז"ל (ברכות ז' ע"ב) רשע שהשעה משחקת לו אל תתגרה בו, רמזו בדבריהם שהצלחת הרשע מוכרח היא ואינה אלא לשעתו, וע"כ כינו להצלחתו שהשעה משחקת לו, ואפשר דמשה"כ ובלק בן צפור מלך למואב בעת ההוא, נותן טעם על יראתם מפני ישראל, כי הגם שעתה סמכו עליו ובכח כשפיו, אבל יראו על להבא כי שעתו מוכרח, ורק בעת ההוא מלך עליהם, וכמ"ש האוהחה"ק, כי אח"כ שלחו את בלק והורידוהו מגדולתו. ולפי הכ"ל יבואר דברי המדרש שהאנו לעיל, שא"ל הקב"ה הואיל וכן אתה מדבר לא תאור את העם, דהנה בלעם הי' כוחו גדול בקללות כמשארז"ל, אלא לפי שהי' גונב דעת עליו, ע"כ

נחשב לרשע גמור, וכ"כ האוהחה"ק דרשע מוחלט לא יכול להרע אפי' לצדיק שאינו גמור כנ"ל, ע"כ א"ל הקב"ה לא תאור את העם כי ברוך הוא, ואפי' הפשוטי עם לא תוכל להם, כי ברוך הוא בערך צדקתם. (דברי יואל קטו - ק"ז)

מצב דורינו במשנתו של רבינו הק'

בספרי דבי רב "דברי יואל"

שפלות הדור

ועתה נבוא לבאר קישור הפסוק איעצך אשר יעשה העם הזה לעמך באחרית הימים, לפי"ד רש"י ז"ל וגם לפי דברי הגמ' סנהדרין ה"ל, מ"ש רז"ל כאדם התולה קללתו באחרים (עיי' קושיא ה'), ויתבאר דהנה ישראל לרוב קדושתו, ולגודל קדושת אבותיהם, שהם משורש האבות מזרע אברהם יצחק ויעקב, ומכירין את אבותיהם, ולא היו בהן לא תמורה ולא חילוף וזרע פסול ח"ו, והיו כולם גדורים בעריות כל השנים הללו, כמבואר בדברי חז"ל כנ"ל, ידע בלעם כנ"ז, שלא יעלה בידו בניקל להחטיאם בזנות, ואפי' ע"י כוחות הכשפים וכוחות הסט"א, כ"כ הוצרך עוד להשיא את מואב שיהיו מפקירין בנותיהם, ובל"ז לא הי' יכול להם לישראל להשיאם לזנות, וקליפת מואב סיימה לו להפיק זממו הרע. אמנם בלעם ראה עד סוף כל הדורות, וניבא על ימות המשיח ומלחמת גוג ומגוג, כמ"ש אראנו ולא עתה וגו' דרך כונן מיעקב וגו', ואמרז"ל במדרש ולא קם נביא עוד בישראל, אבל באומה"ע קם ומנו בלעם, וראה שנבואה שיהי' בדור שלפני ביאת המשיח כח מבישרא ר"ל, שיהיו גרועים ופריצים בעריות יותר מן הגרועים שבאומות, ובעוה"ר אלו הכת הציונים מרבים יומה בעולם, ותקנו גיוס נשים ועוד נבלות ופריצות, מה שלא נמצא אפי' במתוקנים שבאומות, וכמ"ש ז"ל כמתוקנים שבהם לא עשיתם, אלא במקולקלין שבהם עשיתם, וגם בשאר פריצות ותועבות מפרזים על המדה יותר משאר אומות, וז"ש בלעם איעצך (כפרש"י שנתן לו עצה להפקיר את בנותיו לזנות) אשר יעשה העם הזה לעמך באחרית הימים, שבאחרית הימים ובקבלתא דמשיחא יעשה העם הזה לעמך כן, שיהיו מופקרים ר"ל בזנות ופריצות יותר מן האומות, והם ירגילו את עמך לזימה, ובעוה"ר נתקיימה נבואתו.

ובזה יתבאר דברי הגמ' כאדם התולה קללתו באחרים, דלכאורה למה הוצרך להגיד להם מה שיהיה באחרית הימים, ומאי נפקא מינה להם, אלא לפי שהשיאם עצה נבזה ושפלה, להפקיר את בנותיהם לזנות, וכמ"ש רש"י שהוא פרץ גדר של עולם, שמדור המבול ואילך היו האומות גדורים בעריות, והוא נתן להם עצה להפקיר עצמן לזנות, וזה הי' יזילותא ודבר מגונה אפי' לאומה"ע בימים ההם לעשות מעשה נבלה כזו, ע"כ תלה קללתו באחרים, וכעין שכתב המהרש"א ז"ל ה"ל, שתלה השפלות והקלקלה בישראל, ולדרכינו התנבא שיהי' השפלות הזה נמצא בישראל באחרית הימים, וכ"ז עשה לצד שחש שיש בעצתו שפלות ובזיון למואב, ואולי לא יקבלו דבריו, ע"כ תלה השפלות בישראל ולא בהם.

ובזה יובן לפי דברי הגמ' דסנהדרין קישור הפסוק, מ"ש איעצך למ"ש באחרית הימים, והכל קאי על עצת הזימה שנתן להם, ויובן מ"ש ז"ל כאדם התולה קללתו באחרים, שנתן להם עצה נבירה כזו, והתנבא שיעשו ישראל כן באחרית הימים, ובה תלה קללתו באחרים, ומקושר אל מה שאמר באחרית הימים, דאשר יעשה העם הזה לעמך יתקיים באחרית הימים, שלא הי' כזאת מימות עולם, והתנבא שיהי' כן באחרית הימים, וע"י דיבורו הרע מה שהזכיר רעתם העתידה, גרם חולשה והגברת כוחות הטומאה, כמו שמצינו במדרש חז"ל כשרצה יעקב לבדך את אפרים ומנשה, בא השטן והכניס צורת העגלים שעתידי מנשה לעשות, והזכיר יהוא ובניו מאפרים, ועי"ז נסתלקה ממנו השכינה (ועיי' בדברינו פ' ויחי).

והנה הבאנו לעיל מה שנדחקו רש"י והמהרש"א ז"ל בדברי הגמ' ה"ל, כאדם התולה קללתו באחרים, ובדאי השיגו הראשונים ג"כ רמז הנבואה שבפסוק, על שפלות המצב שיהי' באחרית הימים, אמנם עדיין לא הי' הכרח שיהי' כן, ותליא בבחינת כנ"א, והנבואה כ"ז שלא בא לבחינת דיבור, אינו

מכריח הבחירה, שהוא רק בבחי' חזיון ומחשבה כידוע, ובעוה"ר ע"י אור הגלות, באנו לידי שפלות מצב כזה, אמנם דיבורו של הקב"ה מכרחת, וכל התורה כולה דיבורו של הקב"ה, ואך פרשת בלעם חזרה ונשנית מפי הגבורה, כמאמרם ז"ל הקב"ה אומר ומשה כותב ואומר, ומעתה אלו לא הי' פי' אחר בפסוק זה דמה שיעשה העם וגו' באחרית הימים, הי' הדיבור מכרחת וה"ז העדר הבחירה, ע"כ נדחקו ז"ל לפרש הפסוק באופנים אחרים, ומכיון שהפסוק סובל גם פי' אחר, נשארה הנבואה בבחי' מחשבה והידיעה אינו מכרחת, ואפשר שלא רצו הראשונים לפרש כן, משום אל תפתח פה לשון, דעדיין הי' מצפים ומקוים, שלא יתאור הגלות עד כדי כך, ולא יבואו ישראל לידי דרגא ומצב שפל כזה, אשר אירע לנו בדורינו, שאין מי שיגדור גדר ומי יעמוד כפרץ, וע"כ טרחו לפרש הכתוב בפנים אחרים, כדי להעלים הנבואה הזו, ושלא להביאו לבחי' דבור שמכריח הבחירה כנ"ל.

ובדרך זה אפשר לבאר קישור הפסוק גם לפי"ד רש"י ז"ל (עיי' הקושיא לעיל) דהנה בלעם השיאם עצה נבזה ושפלה, להפקיר בנותיהם לזנות, שאפי' האומות היו גדורים בעריות מדור המבול ואילך כנ"ל, ע"כ כדי שיתקבל עצתו הרע, צירף אלי' נבואתו, וא"ל מה שיעשה העם הזה לעמך באחרית הימים, וכפרש"י שעתידים להרע למואב ולהעבירם מן העולם באחרית הימים בגאולה האחרונה, וע"כ מוכרח עתה לקיים עצתי ולהנשילם בעבירה ר"ל, כדי לעכב גאולתם, שלא יוכלו להרע לך, וכן הי' בעוה"ר שעי' הפרצות שבכל דור ודור, נתאחזה גאולתינו ופדות נפשנו, ואי לא הכי כבר היינו נגאליים, ומובן בזה קישור הפסוק, דגם מה שהתנבא ואמר כה שיעשה העם הזה לעמך וגו', הוא ג"כ מכלל העצה וזכה הטעמים עצתו שיתקבלו דבריו, וא"ל שמוכרח אתה לעשות גם שפלות כזה, כדי להחליש כוחם של ישראל ולאחר גאולתם ר"ל. ועתה נבוא לבאר מ"ש אראנו ולא עתה וגו' (עיי' קושיא ז'), והנה בפשטות שניהם פי' לשון ראי', דאשורנו ג"כ לשון ראי', אבל מצינו בגמ' גם פי' אחר במלת אראנו, כמ"ש רואה אני לדבריהם, נראין דברי מדבריהם, שאין פי' לשון ראי' והסתכלות, אלא ראיית השכל שמראה פנים ודעתו לך, ואשורנו אינו משמש אלא לשון ראי', וז"ש בלעם שרואה כאן ב' דברים בנבואתו, שרואה הפירצה הה שיעשה העם הזה לעמך וגו', שהם יפרצו גדר עולם ר"ל, וזה אינו מקושר ומוגבל לזמן, ואפשר שיהיה באיזה זמן בדורות העתידיים, רק כ"ז שהי' התגברות התורה והקדושה בעולם, וגדולי ישראל אמיתיים ונבואים ורוע"ה קוזה התורה, לא הי' בכח הסט"א להתגבר כ"כ, להחטיא ר"ל את ישראל ולהביאם למדריגה שפלה כזו, עכ"פ אין קץ וזמן מוגבל בזה ועוד ראה והתנבא על הגאולה העתידה שיהיה באחרית הימים, והשיג שהיא חרוקה עוד, ויש לה קץ וזמן מוגבל, אלא שאם זכו ישראל אמרז"ל שיתקיים הגאולה בבחי' אחישנה, וכדברי הנזה"ק שיחליף השי"ת הזמן והקץ, ויקדימו ויחליפו בזמן אחר.

ועד"ז יתבאר מאמה"כ דהתנבא כאן על ב' דברים וז"ש אראנו ולא עתה, בזה התנבא על שפלות המצב שיהי' בעקבתא דמשיחא, וכמו שבארנו מאמה"כ אשר יעשה העם הזה לעמך באחרית הימים, שהם יפרצו גדר הזימה ר"ל, וע"כ אמר לשון אראנו, שנבואה זו הי' נראה בעיניו, מלשון רואה אני את דבריו, שלגודל רשעתו רצה בזה, ואמר ולא עתה, שלא שלל רק הזמן ההוא, שא"א שיהי' בדור הזה לגודל קדושת הדור ההוא, שהי' משרע"ה עמהם ודור דיעה, אבל אין הזמן מוגבל לזה ויכול ח"ו להיות גם בזמן קרוב, אלא שעזר הקב"ה שלא נתקיים בדורות הקודמים, שבכל דור ודור היו גדולי ישראל, ועמדו כפרץ ולא נתנו השמחית לבוא אל בתיהם, ועוד התנבא ואמר אשורנו שהוא לשון ראי' והסתכלות, ובה התנבא על הגאולה העתידה שיהי' באחרית הימים, וכמ"ש דרך כונן מיעקב וקרקר כל בני שת, דד"ז אמר אשורנו שרואה בנבואתו, אבל לא הי' ראה בעיניו, ולא היה חפץ בטובתו ובגדולתו של ישראל, ואמר לא קרוב שהזמן יהא מוגבל ורוחוק אשר הוא באמת, ובה יובן כפל הלשונות אשורנו ואראנו, וגם שנוי הלשונות ולא עתה ולא קרוב. (דברי יואל ק"ט-קכא)

ימי בין המצרים

כל רודפיה השיגה בין המצרים. הבעל שם טוב הקדוש אמר על הפסוק כל רודפיה השיגה בין המצרים, מפני שימים אלו הם ימי השביה, וסטרטא אחרא ר"ל גובר, ומי שמתחזק בה' בימים אלו ומתגבר על היצר הרע, ומפשפש במעשיו, ובפרט בקדושת יסוד הקדוש, משיג השכינה ביותר (א) בימים אלו, וזה ברור למי שמשיג בזה בימים אלו, וזה גם כן פירוש (ירמיה ט"ו) אם תוציא יקר מזולל וגו'.

איתא בשם הרבי ר' בער זצ"ל על פסוק כל רודפיה השיגה בין המצרים פירוש כל רודפי ה' שרודף אחר השגת התגלות ה' יוכל להשיגה ביותר בין המצרים כמשל המלך כשאינו בביתו כי ביכולת להגיע אליו בבקל יותר. והענין הוא כי כ"ב בימים בין המצרים הם נגד כ"ב אותיות התורה שעברו ישראל אז כדאיתא במדרש איכה שהקנינו שהם מא' ועד ת' על רמז זה. וי"ז בתמוז הוא נגד אות א' שבו ביום נשתברו הלוחות המתחילים באות א' אנכי. ותשעה באב הוא נגד ת' על שם תם עוניך בת ציון ששפך חמתו על עצים ואבנים. וזה לשון בין המצרים כמיצר מכאן ומיצר מכאן שאין להסתיר התפשטות לא קודם המיצר וגם לא אחר תשעה באב שכבר נתקן ונשלם הכל דייקא בימים הללו בתוך ההסתור כמו שראינו שדייקא אחר חורבן הבית התחיל התפשטות והתברכות תורה שבעל פה על ידי התנאים ואמוראים שעמדו אחר זה דוקא. וכמו שאמרנו במדרש (תנחומא ריש פרשת נח) שעיקר התגלות תורה שבעל פה הוא דייקא על ידי צער ויסורים ועליהם נאמר העם ההולכים בחשך ראו אור גדול. ועוד אמרו שם שהקדוש ברוך הוא קבע שתי ישיבות שיהיו הוגין בתורה יומם ולילה וכו' ואותן ב' ישיבות לא ראו שבי ולא שמד ולא גלות ולהלן אמרו שם שאין רואין חבלי משיח נראה מזה שיש להם קיום עד ימות המשיח. ובאמת לא היו השתי ישיבות רק בבבל כמו רב ושמואל רבה ור' יוסף ואחר כך פסקו. אולם פנימיות המכוון על שורש החרש והמסגר כמו שאמרנו (בתנחומא) (שם) חרש בשעה שפופת וכו' נעשו הכל חורשין וזה הוא בחינת נביאת ירמיה שהוא בהסתור למעלה מן השגה כנ"ל. והמסגר כיון שאחד מהן סוגר וכו' אין בעולם שיכול לפתוח והוא נגד נבואת ישעיה שבא לידי התגלות. ויש לרמז זה גם כן באבעיות הגמרא (סוף הוריות) חריף ומקשה ומתון ומסיק הי מיניהו עדיף חריף ומקשה, היינו בחינת החרש ומתון ומסיק בחינת המסגר תיקו. והיינו שהגם שעל פי שכל בודאי מתון ומסיק התגלות הלכה עדיף עם כל זה הוא נשאר בתיקו מפני שבחינת מתון ומסיק בא על ידי חריף ודיקא על ידי ההעלם מקודם כנ"ל. שהוא דייקא בין המצרים על ידי ההסתור והוא כאמרם ז"ל במקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד וכאמרם ז"ל (מנחות כ"ט ע"ב) מאי טעמא תליא כרעיא דה' וכו' דאי הדר בתשובה מעיילי ליה וליעייל בהך לא מסתעיא מלתא וכו' בא לטהר מסייעין אותו. כי על ידי הריחוק והסתור נצרך אחר כך להחזיק במקום גבוה יותר למעלה: (פרי צדיק)

ושמעו המושלי' ברקיע שאמרנו באו חשבון ומלכי האמורי אתחד' ואמרו שולטנותא גבורים אוי לך מואב ולכן אמר אר"ה לי ר"ת אלול ראש השנה יומא דתשובה ובלעם אמר קב"ה שהם כ"ב יום בין המצרים שקטב מריי שולט וזהו בישראל לא קם ובא"ה ק"ם ר"ת קטב מריי שבהם כל מיני כישוף בעולם וכו' וידוע בס' הפליאה כ"א מאות מיני עשבים יש בעולם שממונים עליהם המלאכים וכו' ובלעם בקש לקללם בכ"א יום בין המצרים שמושלים שם קטב מריי וחילולותיה וכו' וזהו ויהפוך ה' אלהיך לך את הקללה לברכה א"ת אלול תשרי אב תמוז: (ילקוט ראובני)

בין המצרים יזהר מאד במיעוט שחוק, במיעוט תענוג. ויאמר תקון חצות בבניה, לא נצרכה אלול להעדיפה על מה שנהג, כי כל העולמות מצטערים בחורבן הבית, והכל תליא בתשובה, ובעוה"ר כל דור שלא נבנה בימיו כאלו נחרב בימיו (ירושלמי יומא פ"א ה"א), ונוסף צער בדור האחרון, ואם יתבונן בזה יקרה סגור לבבו: (עבודת הקודש)

ולפי דרכנו יש לפרש נמי הענין של בין המצרים שבעה עשר בתמוז ות"ב, דנראה דבשני זמנים אלו היתה התגברות שני מיני הנחות הרעים הנ"ל, בשבעה עשר בתמוז היתה התגברות כח מדין ועשו, והם היו אז העיקר, ובת"ב היתה עיקר הצרה מחמת התגברות כח מואב וישמעאל, עפי"ם שהדגנו כבר שלשון תמוז הוא מלשון חימום והוא התגברות דינין תקיפין כאשא, ולפי דרכנו הוא כח מדין ועשו, והי"ח הוי' השולטת בחודש הזה היא לגמרי מהופכת המורה על תוקף הדין כידוע, וחודש אב הוי' השולטת בו חצי' הראשון מהופכת והשני' כסדרן מורה שרק בחצי הראשון של החודש שולטין הדינין, אבל לא בחצי החודש השני, וכמו קליפת מואב שעדיין ה' טמון בקרבה דוד המע"ה, והיינו שבפנימיותו החודש הזה הוא רחמים כי החצי השני לעולם מורה על הנעלם והנסתר שבו, וע"כ מזלו ארי' שהוא מימין להמרקבה וגם אותיותיו כסדרן אל"ף ב"ת כזוה"ק (ח"ב קפ"ו). בהפרש שבין חודש תשרי לחודש אביב, עיי"ש: (שם משמאל)

פתח הרב אדומ"ר ה"ר ר' בעריש מביאלע זצוקללה"ה מ"ז בתמוז עד ט' באב נקרא בין המצרים וכל המעשר את השבת נותנים לו נחלה בלי מצרים, (שבת קיח) היינו שהעונג והשימור משבת מבטלים את המרירות והמצרים ויהיו לששון ולשמחה, טוב עין הוא אם חל י"ז בתמוז בשבת כי טוב הוא כגמ' י"ז והוא בשבת שנקרא טוב עין הוא יבורך כי מלחמו נתן לדל (משלי כ"ב) שהוא המברך לכל ימי החול: (שיח שרפי קודש)

והענין בזה כי בכל שנה בהגיע ימים הללו ימי אבילי ציון מתעורר הדין למעלה, ובאשר לא זכינו בעוה"ר גברו השונאים מדה"ד למעלה ונמסרנו אשתקד בידיהם, וכן עלית בעת הזאת אנו בתוניהם בדין והשטן עומד לריב, ואם ח"ו לא נצחץ הו"ל כאילו ביהמ"ק חרוב לפנינו. (דרשות חת"ס ח"ב של"ד ר"ה ועתה)

ולהבין ענין זה ע"פ משל מלך בשר ודם שהיה לו כל טוב וטוב וגם היה לו מנגנים בתוף ומחול, ובוודאי כשהמלך טוב לב ושרוי בשמחה א"צ להמשיכורם

כי המלך בלא"ה בשמחה משא"כ כשהמלך הוא עצב ויגון אז צריך להמשיכורם שישימחו את המלך, ונמשל הוא דבימי המצרים אע"פ שצריך להיות עצב על חורבן ביהמ"ק עכ"ז יש לחזק א"ע ולטהר לבבו ולעבוד ד' בתורה ותפלה בשמחה בפרט באמירת שירות ותשבחות וכבר הקדים לנו אדומ"ר ז"ל כל רודפיה השיגה דבשעת שהמלך אינו בפלטרין שלו אז יכול כ"א לבא אל המלך, לכן יש לכל אדם להתקרב אל מלכו של עולם והוא עונה אליהם, כי אז קל יותר להתקרב עצמו אל הבורא בימים אלו משאר ימים, וצריך אדם לשקוד על ד"ת בימים אלו (עבודת ישראל מסעי ד"ה והנה פרשה זאת, ובאבות פ"ב משנה י"ד).

וצריך לזהר יותר בבין המצרים להתגבר כארי לתורה ולתפילה, כי כשהאדם מתעורר עצמו בעת הזאת בתורה ובתפילה הוא פועל התקרבות הגאולה יותר מכל השנה, דכת' בגמ' דהקב"ה מתחרט על מה שברא היצר"ה ומי מביא הקב"ה לידי כך שיתחרט, ע"י שעובדים את ד' אף בימים הנמוכים כאלה שהדינין מתגברין ועושים מסך המבדיל בין ישראל להקב"ה ואעפ"כ הם מתגברין על היצר"ה ע"י מתחרט הקב"ה על שהחריב ביתו וחפץ לקבץ נפוצות עמו ולבנות את ביתו (מאור ושמש דף תע"ט מן ד"ה והנה שמעתי)

כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה, דהכלל דמה שאדם חושב נמשך על עצמות האדם ונמצא כאשר האדם חושב בקדושה ומתאבל על ירושלים אז מחשבתו ועצמותו בקדושה, וזוכה הוא לשון הזדככות אז האדם מזכך ורואה עתה בשמחה קצת דהיינו שמשגיג קצת משמחת ירושלים איך יהיה לעתיד לבא (קדושת לוי דף שע"ב ד"ה כל).

והנה כת' בגמ' לע"ל יבא בהמ"ק מלמעלה משוכלל ובנוי. והנה מי בנה אותו ובמה יבנה אותו. כת' בישע"י (ס"ב ו-ז) אל תתנו דמי לו [הוא לשון שתיקה] עד יבנון ועד ישים את ירושלים תהלה בארץ, והיינו הבניה והצער של אבילי ציון המתאבלים על חורבנו, היינו בנינו, ובכל שנה בעת הזאת כשמתקבצים לבנות על חורבן ביהמ"ק בזה יבנון הבניה"מ, וכשיוגמר זה הבנין ירד למטה בנוי ומשוכלל. (דרשות חת"ס ח"ב דף של"ט ע"ג, ד"ה כת' בינה)

מתחילין דברי, שמעי, חזון, והם נגד דיבור שמיעה ראיא, ודיבור הוא פשוט, ושמיעה היינו לתקן מה שלא שמעו אז לדברי ירמ', ושיהיה שמע היום, והפטורת חזון היינו שיכנס למעמקי הלב ואח"כ ד' נחמתי כנגד ז' מדות התחתונות והם כולם הכנה לר"ה. (פרי צדיק ח"ד דף רמ"ד אות ז')

והנה מה שאומרים דשבתות בין המצרים הם גבוהות עד למאוד, הטעם דבכל ימות השנה אין ימי החול נמוכים כ"כ ולכן השבת לא גבה כ"כ משא"כ בימי המצרים דימי החול הם נמוכים עד למאוד והשבת הוא לעולם גבוה וא"כ השבת גבוה עד למאוד, ממילא בשבת צריך להיות שמח במה שיש להקב"ה שמחה ביום השבת כי אין צער לפני הקב"ה ביום השבת כי בזה אנו גורמים שמחה למעלה (מאור ושמש דף תקל"ח ד"ה מה שאומרים, תפארת שלמה דף שכ"ח ד"ה אז).

הילולא דצדקיא

הרה"ק רבי שלמה מקארלין זיע"א

נעקד"ה ביום כ"ב תמוז תקנ"ב

מאמרותיו: בטח בה' ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה, היינו שיהיה שמח בחלקו זהו ועשה טוב, ועשה שיהיה לך טוב, ורעה אמונה שכל מעשיך יהיה באמונה, "ורעה" היינו שירעה עצמו באמונה, והתענג על ה' על ידי אהבה ויראה, אז יקוים בך ויתן לך משאלות לבך.

תלמיד מובהק של המגיד ממעזריטש זיע"ו ור"א הגדול מקארלין וכן המשיך דרכו זיע"ו. המגיד הגדול ממעזריטש זיע"ו אמר עליו שיש לו נשמת משיח בן יוסף, וכן היה ידוע כי כל מי שנגע בכף ידו לא נפטר בלי תשובה, ומסופר ע"י תלמידו המובהק הרה"ק רבי מרדכי מלעכאוויטש זיע"ו שהיה מכיר שיחות חיות ועופות, שיחות דקלים ושיחות מלאכי השרת והיה דוגמת התנא האלוקי רבי יוחנן בן זכאי, וכן סיפר רבי אהרן השני זיע"ו כי בעת שהיה ילד הלך עם אביו בלילה ואמר לו אביו ברצונך לשמוע מה אנשים מדברים בביתם והעביר מטפחתו על פניו ושמע כל מה שמדברים, ושאל לו בנו אם זה כדאי לעבודת ה' ענה לו שאין זה כדאי אמר א"כ אין ברצוני בזה.

קודם שנתגלה ה' עני מרוד והיה לו שלשה בנים, וגר אצל מוכר חלב עשיר, ולא ידע החוכר חלב שהוא בדוחק גדול כ"כ, פ"א הריחו הילדים ריח של תבשיל מבושם מבית החוכר, וכיון שלא אכלו כמה ימים נפלו ונתעלפו מחמת רעב, ונאספו אנשים רבים עד שהקיצו אותם, וגם החוכר נכנס ושאל אותם מדוע נתעלפו, וספרו לו מהדחקות הנוראה שהם נמצאים ואביהם יושב כל היום בביהמ"ד ולומד ואינו מפרנסם, וירץ לביהמ"ד להכותו, אבל כשנכנס ראה צורתו כי צורת אלקים הוא ונבהל מאוד מהמחזה הנוראה, והתחרט על מחשבתו והלך לביתו ומאז לקח על עצמו לפרנס את הרה"ק ר"ש וכו', לאחר כמה שנים נפטר החוכר, והגידו להרה"ק ר"ש שנפטר הלך אל הלויא, ואשר הסתיימו סתימת הגולל לקח חתיכה קטנה של ענף האילן ונעץ בתוך הקבר, והלך לביתו והיה אז בעש"ק והבין את עצמו לקראת שבת המלכה, וכאשר ישב לשלחן בליל שב"ק נתלהב פניו מאוד וככה ישב בדביקות נוראה כמה שעות ואחרי כמה שעות הקיץ וסידר את שלחנו הטהור כבכל שב"ק, ואחר מן החסידים שהיה אז בביתם לקח עוז ושאל לו מה מעשה, ענה ואמר כי עשיתי דבר נורא, כי כאשר נעצתי את החתיכה מהענף העץ בתוך הקבר של החוכר הנ"ל לא היה יכול המלאך דומה ליגע בו לרעה, ונעשה רעש גדול בשמים כי החוכר היה בעל עבירה, ושאלו מי עשה זאת ויענו המלאכים כי ר' שלמה בן יוטא עשה זאת מכיון שפירנס אתך ב"ב, ונגמרו הדין שיקראו אותי לדין וטענתי כבי"ד של מעלה יען כי הציל נפש אשתי ובני מרעב וכל המקיים נפש אחת מישראל וכו' ויצאתי זכאי.

סיפור צדיקים

בשנת תקמ"ה, פחות משבוע אחרי שהצדיק רבי לוי יצחק עקר לבארדיטשוב כדי לכהן שם כרב ואב"ד, שלושה אנשים נקשו על דלת ביתו כדי לבקשו להכניע ביניהם בשאלה הלכתית. פסק ההלכה יהיה הראשון אותו יתן רבי לוי יצחק במסגרת משרתו החדשה. סוחר עשיר מן העיר הסמוכה הביא כמה חביות מלאות בדבש כדי למוכרן ביריד הגדול בבארדיטשוב. לרוע המזל, בדיוק אז ירד פלאים מחיי הדבש. כיוון שלא רצה לסבול אכזבן רווחו על השקעתו, הוא ביקש מיידית לאחסן עכובר את הדבש עד שהמחירים יעלו שוב. השיגים היו ידידים ותיקים, והאיש המקומי שמח לעזור לו. כיוון שהכירו איש את רעהו וכל אחד מהם סמך על יושרו של האחר, הם לא העלו את ההסדר שביניהם על הכתב ואף לא קראו לעדים לעיסקה. הזמן חלף. מחיר הדבש נשאר נמוך, וכך נשארו החביות במרתף שבבארדיטשוב בלא שפתחו אותן, נסתרות מעין רואה. חלף זמן נוסף. האיש שבביתו אוחסן הדבש נדבק במחלה ונפטר מן העולם. הכל קרה כה מהר שלא הייתה לו הזדמנות להסביר לבני משפחתו כלום אודות מעצב עסקיו וענייניו. חלף זמן נוסף. מחיר הדבש הלך סוף סוף לעלות. כשהעלייה במחיר נעשתה בצורה טובה הופיע בעליהן של החביות בבית חברו המנוח וביקש מבניו של הלה לקחת את הדבש שלו. אלא שהבנים, שאביהם לא אמר להם כלום בדבר העניין הזה, סרבו לכבד את תביעתו של הסוחר. אחרי שדנו בעניין, הם החליטו להגיע לבית-דין כדי לרון ולהורות בדבר ה'. רבי לוי יצחק האזין בקפידה לשני הצדדים, אף שבמקרה כזה היה ברור מאוד. כמובן שהוא יאלץ לפסוק כנגד הסוחר הבא מחוץ לעיר. אפילו אם היו עדים או מסמך חתום, התורה הק' אומרת כי אין לקחת כל רכוש מ"יתומים" (כלומר, מיורשים שאין להם דרך לדעת מה אירע בין המנוח לבין זה הבא לדרוש מהם את סחורתו), מבלי שהתובע יישבע באשר לתוקף התביעה; ובמקרה הזה לא היו כל שטר או עדים למה שהתרחש. אף על פי כן, רבי לוי יצחק לא רצה לתת פסק הדין במהירות. מכיון ששתי מחשבות הציקו לו. מדוע סירד הכורא שפסק הדין הראשון שלו במשרתו החדשה יהיה משהו כל כך ברור ופשוט ללא כל אפשרות להתפשר, וזאת כבר בימי הראשונים במשרתו החדשה? האם יתכן שזהו אות משימים להראות לו שמנהגו לנסות תמיד להתאים ולתתפטר – אינו נכון יותר? שרק בלעמוד על המשמר במלוא בתקופות יכול להיחשב כדרך האמת? המחשבה האחרת שגרמה לו הייתה המחשבה הבאה: מדוע השופט העליון (הקב"ה שופט כל הארץ) סיבב את הדברים כך שפסק הדין הראשון שלו בעיר הזו ייחשב מזוהר על ידי כל תושבי העיר? אחרי ככלות הכול, הסוחר היה ידוע לכולם בעיר כאיש ישר ומהימן, כאדם אמיד שלא נכנע תחת עול הכסף, ורוחן ממעשה גניבה מזרח ממערב. יתר על כן, כולם ידעו כי הסוחר והמנוח היו ידידים ותיקים שסמכו זה על זה ללא עוררין ומעולם לא השתמשו בשטרות ובכתב או בעדים לעסקותיהם. אין ספק שהעיר כולה תרעש מהפסיקה הראשונה של הרב החדש וודאי הוא שכולם יתמהו, מדוע התורה הק' נוגדים כל כך את דעת בעלי בתים, הייתכן? וכן "מדוע אני, ולמה דווקא עכשיו?" חשב לעצמו רבי לוי יצחק. הוא לא יכול היה לתת את פסק הדין. הסתירה שבין החוש הטבעי למה שנכון לעשותו, לבין מצוות התורה, הייתה גדולה מדי. למרות שהתובע והנתבעים ציפו בביליון עיניים לדברו, ביקש מהם לסלוח לו לכמה דקות. הוא פנה לפינת החדר וניצל בתפילה חרישית, כשהוא שופך בפני האלוקים את מר לבו ומבקש ממנו להאיר עיניו ולהעניק לו את חסד ההבנה את אשר לפניו. לפתע פתאום זינק בעל הדבש ממקומו כאילו הכהו נחש וקרא: "אני זוכר! אני זוכר!" הזיכרון הכה בו כה חזק, והוא היה כה משוכנע בחשיבותו ובמשמעותו, שהוא לא היסס להפריע לרבי לוי יצחק, שעמד בפניה, שקוע בתפילתו האישית. רבי נכבד, אלא סלח לו, הוא קרא בהתרגשות. "בעודי עומד כאן הייתה לי הארה מן השמים! זיכרון ישן, שנשכח ממני מזמן רבות, שב פתאום בהכרה מלאה וניצל מתהום הנשייה! אנכי מדבר על משהו שארע לפני חמישים שנה, כשהייתי נער צעיר". אבינו ע"ה נפטר פתאום והשאיר לנו ירושה גדולה בכסף מזומן ובכנסים, שבהם נכלל מרתף גדול מלא חביות יין ושמן". יום אחד, אביהם של שני היתומים הצעירים הללו – יונח בשלום על משכבו – בא לביתנו. הוא טען שהיין והשמן שייכים לו – שהוא אכנס אותם אצל אבי למשמרת. אחיי ואני היינו עדיין צעירים למדי, ומעולם לא היינו מעורבים בעסקיו של אבי. לא היה לנו מושג מה עלינו לעשות, אבל מיאנו לוותר על הסחורה סתם ככה". כולנו הלכנו לרב העיר וסיפרנו לו את המקרה. הוא פסק לטובתנו, והסביר שלא ניתן לקחת כלום מירושה שמקבלים יתומים בלי הוכחה וללא שבועה. היין והשמן נשארו אצלנו. מקץ זמן מה מכרנו את כל הסחורה בעד מחיר הגון". מה שנזכרתי לראות זה עתה הוא שהכסף שקיבלנו עבור אותם יין ושמן שווה בדיוק לערכו של הדבש שלי, הנמצא כעת בידיהם של בניו של ידידי המנוח. "פניו של רבי לוי יצחק קרנו באור גדול לשמוע את הסיפור. תוך משוואה בין שני הסיפורים, שהתרחשו במרחק חמישים שנה זה מזה, חרץ הסוחר את דינו הוא במקרה הגדול. מאותה סיבה שבגללה, כיתום, הוא היה זכאי לשמור את היין ואת השמן לפני זמן רב כל כך – מאותה סיבה עצמה, היה עליו עתה לוותר כיום על תביעתו לקבל את הדבש שלו מידיהם של שני היתומים הללו. כעת נתברר לרבי לוי יצחק כל העניין: ההשגחה העליונה הציבה בפניו את המקרה הזה, כה מוקדם במקום כהונתו החדש, כדי ללמדו ענין גדול ונשגב. שלא תמיד מה שנראה לעין ומוכן מאליה הוא בהכרח האמת, או אפילו הוגן. האמת המוחלטת מצויה אך ורק בהתורה הק'. ספר החשבונות של אלוקים תמיד פתוח, ואלוקים מחשב תמיד את כל החשבונות. יש בהם שעשויים להמתין חמישים שנה בטרם יבואו על פתרונם, אחרים – יותר מזה, ואחרים – פחות מזה. מה שמובטח הוא, שאדון עולם מפקח כל העת כדי לוודא שהצדק ייעשה תמיד.

הרה"ק רבי לוי צ' מבארדיטשוב זי"ע אמר פעם א' למשמשו שילך ויקרא את ר' שלמה בן יוטא, והלך לחפש אותו ולא ידעו לענות לו, עד שפגש באיש אחד שאמר לו שהוא יודע מאיש בשם זה שגר בבית קטן והוא מלמד, והלך אליו ואמר לו שהרה"ק מבארדיטשוב זי"ע קורא אותו שיבוא אליו וענה לו שיבא לאחר כמה שעות, והתפלא המשמש מדוע לא הלך תיכף, ובעבור כמה שעות הלך להביאו, כשנכנס קם אליו מלא קומתו ואמר לו ברוך הבא ר' שלמה, והכין לו כסא, וישב כן שעות אחדות ופניהם היו להבות אש ולא דברו אף דבר קל, ואחר כמה שעות קמו שניהם מכסאותיהם והתחילו לשחוק ושחקו הרבה, והלך לביתו, אח"כ שאל המשמש את הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע לפרש הדברים, כי היה נראה הסיפור מלא פלאים, וענה לו ואמר שהיות והיה קטרוג גדול בשמים על כלל ישראל ובפרט לסביבותינו עד שנתאספו כל השרים כדי להוציא צו גירוש על היהודים, וכאשר הפצרת בתחילה לבטל הגזירה אמרו לי מן השמים שרק ר' שלמה בן יוטא יוכל לבטל הגזירה מכיון שאליהו הנביא רגיל אצלו, וכאשר בא לכאן חיל ורעדה אחזו אחזו ונתנו כשראינו כל הפריצים כולם פה אחד הסכימו להגזירה הנוראה, והנה אצל מנהג השרים היה שאם אחד לא היה מסכים להגזירה לא היה יכול הגזירה שיצא לפועל, ופתאום בא אליהו הנביא זכור לטוב בדמות פריץ זקן, וישב ג"כ על יד שלחנם וכאשר נתנו לפניו לחתום על הגזירה, אמר שאין ברצונו לחתום על הגזירה, ונעשה תיכף ומיד מחלוקת ופירוד לבבות ביניהם וקראו הגזירה לקרעים, וכאשר ראינו זאת התחלנו לשחוק מהשרים השוטפים, כי יבא איש נכרי שאינם מכירים אותו וביטל כל עצתם האם יש שחוק יותר גדול מזה.

הרה"ק המקובל רבי משה קורודברו זי"ע א

בן הגה"ק רבי יעקב זי"ע א המנונה בפי כל הרמ"ק

נלב"ע ביום כ"ג תמוז ש"ל בעמסה"ק תומר דבורה

רבי משה נולד לאביו הגה"ק רבי יעקב בשנת רפ"ב, בעיר קרודובה אשר בספרד, ועלה לארה"ק והתיישב בעיר הקודש צפת"ו ולמד תורת הנגלה מפי רבו הגדול מן הבית יוסף זי"ע א ותורת הנסתר מפי רבו וגיסו הגדול רבי שלמה אלקבץ, הוסמך להוראה ע"י רבי יעקב בירב זי"ע א, נשא את אשתו אחותו של רבי שלמה אלקבץ זי"ע א.

לאחר מספר שנים עלה ונתעלה ונעשה ריש מתיבתא בעיר הקודש צפת, בין תלמידיו נמנים הגה"ק רבי חיים יוטאל זי"ע א אשר לאחמ"כ נעשה גדול התלמידים של מן האר"י הק', עוד מתלמידיו, רבי אברהם גאלאנטי זי"ע א, הרמ"ע מפאנו זי"ע א, רבי אליהו די ויראוש זי"ע א בעמסה"ק ראשית חכמה, רבי יעקב קאפיל זי"ע א, ועוד תלמידים אשר האירו פני תבל.

ידוע מפי מן איש האלוקים מן הישמח משה זי"ע א שאמר שמי שילמד ספר הק' תומר דבורה מידי חודש בחדשו יציל מהמחלה הנוראה רח"ל.

עפ"י המבואר שמן האר"י הק' לא ראה את הרמ"ק רק ממש לפני פטירתו, כי בעת בואו של מן האר"י הק' זי"ע א לצפת היה כבר הרמ"ק זי"ע א חולה מסוכן ובכל זאת החשיב עצמו כתלמידו. הרמ"ק נסתלק בכ"ג תמוז שנת ש"ל בהיותו בן מ"ח שנים בלבד. בעת הסתלקותו לוהו אותו רבותיו הק'. מן הבית יוסף התבטא לפני מטתו ואמר "כאן נגנז ארון התורה".

האר"י הק' החשיב עצמו כתלמידו ואמר שרואה את שני עמודי אש ההולכים לפני מטתו אשר כידוע שעמוד האש ההולך לפני מטתו הוא אך ורק לצדיק הדור, וכמובן שלא כל אחד זוכה לראותה. המקובל שתלמידיו של הרמ"ק שאילו אותו לפני פטירתו מי ימלא את מקומו ואמר שמי שיראה שני עמודי אש ההולכים לפני מטתו הוא ימלא מקומו, והאר"י הק' אמר זאת שראה את שני עמודי אש, והתדבק בו תלמידיו של הרמ"ק להאר"י הק'.

דרכי הלימוד של הרמ"ק והאר"י הק' היו שונים וכפי שהעיד הרמח"ל, הרמח"ל הציג ליישב את הניגוד בין השיטות בקביעה שקבלת הרמ"ק מהווה לימוד "עולם התורה" וקבלת האר"י ב"עולם התיקון". על אף שאין לנו עסק בנסתרים ואין אנו יודעים מה פירושם של הדברים אבל תורה וללמוד אנו צריכים. עוד אמר עליו מן האר"י הק' לפני מטתו שמשא אמת ותורתו אמת בעולם הבלמה. עוד מתוך הספידו של מן האר"י הק' ודרש את הפסוק: "כי יהיה באיש חטא משפט מוות... ותלית אותו על עץ", והסביר: אין מיתה בלא חטא, אם כן כאשר רואים שמסתלק צדיק ללא חטאים וחסרה סיבה למיתתו "חטא משפט מוות", במובן של "חסרון" יש לתלות את סיבת מיתתו בחטא עץ הדעת של אדם הראשון שבגללו באה מיתה לעולם, וזה: "ותלית אותו על העץ".

ביעב"ץ מביא שמה שאנו אומרים בערש"ק מזמורי תהילים לכו נרננה וכו' מקורו קדוש ממרן הרמ"ק זי"ע א.

ספריו הק' הידוע לכל הינו ספה"ק תומר דבורה המסוגל לרפואה ולכל מיני ישועות, אילימה רבתי, שיעור קומה, אור יקר, פרדס רימונים, אור נערב, תפילה למשה, זבחי שלמים, ספר הגירושין.

ידוע שהרמ"ק היה לו עבודה גדולה וקדושה בענין גירושין, לא מדובר ח"ו בגישוין אלא גירושין הינו בלשוננו הק' התבודדות, כשרצה להתבודד והיה יוצא לשדה כדי לעבוד את עבודת הק' הורה קורא לתלמידיו ואמר שהולכים לעשות גירושין ומי יבוא בסוד ד', והספר גירושין הינו חידושים שנתחדש לו בעת הגירושין ולכן היה קורא לזה ספר הגירושין.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל

לע"ז האה"ת מרת יוכבד יטל ע"ה הבהרה"ח ר' יוסף יהודה הלוי זצ"ל הרה"ח"ר משה זצ"ל בהרה"ח ר' ישראל יעקב זצ"ל נדב"ע י"נ נכדו ה"ר, ולט"ו נ"ב אבותיו ורבותיו זע"א ל"ע"ז הרה"ח"ר שמואל בנימין אליעזר זצ"ל בהרה"ח"ר שלום צבי זצ"ל ל"ע"ז נאה"ח מרת שרה ע"ה הבהרה"ח ר' יעקב עקיבא זצ"ל ל"ע"ז נאה"ח מרת פרומעט ע"ה הבהרה"ח ר' מאיר זצ"ל ל"ע"ז נאה"ח מרת רחל ע"ה הבהרה"ח ר' יחזקאל זצ"ל